

Óvodai mesék reziliencia fókuszú tartalomelemzése

Ujhelyi-Édes Regina,* Vekety Boglárka** és Zsolnai Anikó ***

DOI: 10.21549/NTNY.54.2026.3.2

A reziliencia mint rugalmas ellenállóképesség lehetővé teszi, hogy az egyén az őt ért nehézségek ellenére is pozitív fejlődési eredményeket érjen el. Gyermekkorban a mesék kiváló eszközként szolgálnak a reziliencia erősítésére, hiszen számos mesehős szembesül krízishelyzetekkel, amelyeket olyan rezilienciát támogató tényezők révén old meg, mint a fejlett szociális és érzelmi készségek, amelyek fejlesztését érdemes már kisgyermekkorban elkezdni. Magyarországon az Óvodai Nevelés Országos Alapprogramjának része a mindennapos mesélés. Ennek kapcsán egy nem reprezentatív mintán alapuló kutatásban összegyűjtöttük az óvodapedagógusok és a gyermekek kedvenc meséit, majd tartalomelemzés alá vontuk a 10 legnépszerűbb történetet, különös tekintettel a reziliencia jegyeire. Összesen 321 óvodapedagógus töltötte ki az általunk készített kérdőívet. A meséket két független kódoló kódolta, a Cohen-kappa megbízhatóság 0,52-1 között alakult. A kedvenc mesékben leginkább az autonómia jelent meg mint a rezilienciát támogató tényező (10-ből 9 mesében). Szintén gyakran megjelenő elem a pozitív énkép, a nyitottság, a barátságosság (10-ből 8 mesében) és az alkalmazkodó képesség (10-ből 7 mesében). A legkevésbé pedig a hit és a kulturális tényezők jelentek meg a kedvenc mesékben, mint a rezilienciát befolyásoló tényezők (10-ből 2 mesében). A vizsgálat rámutatott arra, hogy a jövőben érdemes olyan meséket is beválogatni az óvodapedagógusok mesekészletébe, amelyek ezeket a kevésbé megjelenő támogató tényezőket (hit, kulturális tényezők) jelenítik meg a mesékben, így bővítve a gyerekek megküzdési stratégiáit.

Kulcsszavak: reziliencia, óvoda, mesék, tartalomelemzés

A reziliencia értelmezése és különböző megközelítései

A reziliencia azon jelenségek körét jelöli, amelyekben súlyos alkalmazkodási vagy fejlődési kockázatok fennállása ellenére kedvező fejlődési kimenetek figyelhetők meg. A rezilienciával foglalkozó kutatások célja annak feltárása, hogy milyen folyamatok teszik lehetővé ezeknek a pozitív kimeneteknek a létrejöttét (Masten, 2001).

A rezilienciát számos tudományterület vizsgálja. A fejlődépszichológia kezdetben olyan gyermekek viselkedését tanulmányozta, akik szélsőséges életeseményeket éltek át, később azonban a kutatások kiterjedtek olyan felnőttekre is, akik traumatikus eseményeket tapasztaltak meg, valamint olyan szakmák képviselőire, akik napi szinten szembesülnek megterhelő vagy sokkoló helyzetekkel például katonák, rendőrök, orvosok, illetve segélyszervezetek munkatársai. Ebben a kontextusban a reziliencia a rugalmas ellenállóképességet, az adaptív megküzdést és a sokszerű hatásokhoz való sikeres alkalmazkodást jelenti (Urbán & Kovács, 2016).

* Doktorandusz, Eötvös Loránd Tudományegyetem, Neveléstudományi Doktori Iskola, Budapest; tanársegéd, Apór Vilmos Katolikus Főiskola, edes.regina@ppk.elte.hu

** Adjunktus, Eötvös Loránd Tudományegyetem, Pedagógiai és Pszichológiai Kar, Neveléstudományi Intézet, vekety.boglarka@ppk.elte.hu, <https://orcid.org/0000-0002-5312-6104>

*** Egyetemi tanár, ELTE Eötvös Loránd Tudományegyetem, Pedagógiai és Pszichológiai Kar, Neveléstudományi Intézet, zsolnai.aniko@ppk.elte.hu, <https://orcid.org/0000-0003-1270-2926>

A neveléstudomány területén is alkalmazzák a reziliencia fogalmát. Oktatási rezilienciáról akkor beszélünk, ha egy alacsony szocioökonómiai státuszú tanuló kimagasló tanulmányi eredményeket ér el. Az ezzel foglalkozó kutatások arra keresnek választ, hogy miért képesek bizonyos hátrányos helyzetű tanulók sikeresek lenni az iskolában, miközben a hasonló háttérrel rendelkező társaik többsége kevésbé eredményes (Ceglédi, 2012; Tóth et al., 2016).

A reziliencia kialakulását befolyásoló tényezőket a hazai és nemzetközi szakirodalom alapján (Goldstein & Brooks, 2013; Herrman et al., 2011; Masten & Barnes, 2018; Tóth et al., 2016) három fő csoportba sorolhatjuk: egyéni/személyes tényezők, biológiai tényezők, valamint környezeti és közösségi tényezők (lásd az 1. táblázatot).

A reziliencia kialakulását befolyásoló tényezők		
Egyéni / személyes tényezők	Biológiai tényezők	Környezeti/tágabb közösségi tényezők
fejlett önszabályozás, belső kontroll		
pozitív énkép		családstruktúra
nyitottság		szülői készségek
barátságosság		támogató pedagógusok
önhatékony	genetikai tényezők	oktatási/nevelési intézmények
önbecsülés	agy barázdáltsága	vallási közösség
optimizmus, remény	agy mérete	hátrányos helyzet (szocio-ökonómiai)
jó önértékelés	agy hálózat	bántalmazás
alkalmazkodóképesség	neurotranszmitterek	társas támogatás
életkor	nem	szülővel/gondozóval való kapcsolat
kognitív flexibilitás		sportolási lehetőségek
társakhoz való kötődés		kulturális tényezők
autonómia		

1. táblázat: A reziliencia kialakulását befolyásoló tényezők

Bronfenbrenner (1994) ökológiai modellje komplex rendszerben értelmezi a gyermek fejlődését, amelynek egyes szintjei a rezilienciát befolyásoló tényezők esetében is megjelennek. Nemcsak az egyéni jellemzők (például önbizalom, optimizmus) és a közvetlen környezet (család és annak társadalmi helyzete) fontosak, hanem a közelebbi és távolabbi szociális és társadalmi szintű tényezők is (például az óvoda és a kortárs közösség), hiszen egymással kölcsönhatásban befolyásolják a fejlődést (Cole & Cole, 2016).

Grotberg, (1995) egy nemzetközi rezilienciakutatás alapján többdimenziós tényezőket vizsgált, amelyek támogatják a gyermekek rezilienciájának fejlődését. Kidolgozott egy olyan keretrendszert, amelynek középpontjában az én áll, és amely három kulcskomponensre épül: „van”, „vagyok” és „tudok”. Ezek a kategóriák olyan védő tényezőket foglalnak magukban, amelyek elősegítik a gyermekek rezilienciájának fejlődését (lásd a 2. táblázatot).

Nekem van	Én vagyok	Én tudom csinálni
Megbízható és szeretetteljes kapcsolat másokkal: szülőkkel, testvérekkel, tanárokkal, barátokkal	Szerethető: a gyermek olyan tulajdonságokkal rendelkezik, amelyek mások számára vonzóak, vagy amelyek ennek kifejlesztésében segítik.	Kommunikáció: a gyermek képes kifejezni érzéseit, gondolatait, meghallgatni másokét.
Otthoni struktúra: világos szabályok és rutinok, érthető és méltányos szankciók megszegés esetén, dicséret, ha betartják	Szeretetteljes: a gyermek képes kifejezni szeretetét mások iránt, és érzékeny a bánatukra	Problémamegoldás: a gyermek tud alkalmazkodni a problémákhoz, szükség esetén másokat is bevonni, kitarító
Példaképek: szülők, más felnőttek, társak, testvérek, akik a jó magatartást és az erkölcsöt modellezzik.	Büszke vagyok magamra: a gyermek úgy érzi, hogy képes teljesíteni a céljait, és nem elcsüggedni	Érzelemszabályozás: a gyermek ismeri és megérti az érzelmeket, felismeri mások érzéseit, és kontrollálja az impulzív viselkedést.
Önállóságra való bátorítás: olyan emberek, akik dicsérettel növelik az önállóságot	Felelősségteljes: a gyermek elfogadja és felelősséget vállal, és hisz abban, hogy tettei változást hozhatnak	Megértem a temperamentumomat: a gyerekeknek van rálátása saját és mások személyiségére
Egészségügyi, oktatási és szociális el látáshoz való hozzáférés: a fizikai és érzelmi egészség következetes közvetlen vagy közvetett védelme.	Reményteljes és bizakodó: a gyermek bízik az intézményekben és az emberekben, optimista a jövőbe, képes kifejezni a hitét egy erkölcsi struktúrán belül	Keress bizalommal teli kapcsolatokat: a gyermek képes megtalálni azokat az embereket – kortársakat vagy felnőtteket –, akikben megbízhat és kölcsönös bizalmat alakíthat ki.

2. táblázat: Grotberg reziliencia-keretrendszere

A reziliencia meghatározása kapcsán tehát a kutatók véleménye megoszlik, és különböző kritériumrendszerek alapján értelmezik és vizsgálják azt. Ez nehezíti a reziliencia mérhetőségét, továbbá az is, hogy a rizikótényezők általában nem elkülönülten jelentkeznek, hanem gyakran halmozódnak, és együttesen fejtik ki hatásukat (Szabó, 2017). Egyes elméletek szerint a reziliens viselkedés csak akkor mutatkozik meg, amikor nehéz élet-esemény vagy trauma történik, és a reziliencia az erre adott reakciókban mérhető (Egan et al., 2024).

Az ok-okozati kapcsolat iránya sem mindig egyértelmű, mivel az egyén személyisége és viselkedése is befolyásolja, hogy milyen rizikótényezőkkel találkozik, és azokra mennyire reziliensen tud reagálni (Szabó, 2017). Emiatt különösen fontos, hogy mi a reziliencia alapja, vagyis a személyiség fejlettségi szintje, illetve mikor és melyik életszakaszban történik a traumatikus esemény. Jelentős eltérés van abban is, hogy a rizikótényezők egyszerre, halmozottan jelentkeznek-e, vagy csupán egy-két tényezővel kell szembenéznie egy gyermeknek, mivel ezek a körülmények szintén befolyásolják a viselkedést (Szabó, 2017). Ezért a rezilienciát olyan dinamikus fejlődő és változó tényezőként értelmezhetjük, amelyet az egyén egy adott időpontban és helyzetben hívhat elő, amikor kihívásokkal és nehézségekkel szembesül (Winkler & Zsolnai, 2022).

A mesék szerepe a szociális, érzelmi fejlődésben és a reziliencia kialakulásában

A mesékkel foglalkozó szakirodalmak (például Bettelheim, 2020; Kádár, 2012; Nyitrai, 2015) számos olyan egyéni és környezeti tényezőt említenek, amelyek jelentős hatással vannak a reziliencia kialakulására. A mesék gyakran tükrözik a valóságot, így a gyermekek olyan tapasztalatokat szerezhetnek általuk, amelyeket más környezetben talán nem élhetnének át, vagy nem ilyen biztonságos közegben találkozhatnak velük. A mesék által közvetített optimista életfilozófia védőfaktorként is értelmezhető, hiszen erőt adhat a mindennapi kihívások leküzdéséhez (Nyitrai, 2015). Az egyik legfontosabb szerepük az ön- és világmegismerés elősegítése, valamint

az, hogy segítsék a gyermekeket eligazodni érzelmeikben és az indulatokban. Emellett a mesék feldolgozzák a gyermekek mindennapi tapasztalatait, fejlesztik éntudatukat, énképüket, és támogatják szocializációjukat (Bettelheim, 2020; Zóka, 2012).

A mesélés révén fejlődik a gyermek önismerete és önbizalma, erősödik benne a hit, hogy képes önállóan cselekedni és erőforrásait mozgósítani egy pozitív jövőkép érdekében. Az azonosulás a mesehőssel – aki nem feltétlenül erkölcsi értelemben vett hős, hanem olyan figura, akinek a viselkedése mintát nyújt – különösen fontos, mivel a hős sikeresen küzd meg olyan nehézségekkel, amelyek a gyermek számára is ismerősek. Ez az identifikáció alapvető szerepet játszik a gyermek szociális motívumrendszerének fejlődésében (Nyitrai, 2015).

A mesék a szociális kompetencia fejlesztéséhez is hozzájárulnak, mivel tartalmuk és a mindennapi élet eseményei között könnyű áthallásokat találni, így helyzetmegoldási mintákat kínálnak. A mesék bemutatják az adott kultúra sajátos jegyeit, valamint a jó és a rossz fogalmának árnyalásában is segítenek. A mesehősök sorsa egyéni, ugyanakkor bizonyos típusokat képviselnek, amelyekkel a gyermekek könnyen azonosulhatnak (Nyitrai, 2015).

A mesékben rejlő szimbolizmus lehetővé teszi, hogy a gyermekek saját érzelmi állapotuknak megfelelően értelmezzék azokat. Ezért nem szükséges a meséket magyarázni, viszont fontos, hogy a gyermek érzelmi szinten dolgozhassa fel az elhangzottakat. Ha mégis megkérdezi, mit jelent egy mese, célszerű visszakérdezni, hogy ő hogyan érti, hiszen még ha tudatos szinten nem is érti, a tudatalattija megértheti a történet üzenetét (Kádár, 2012). Ez segíti az érzelmek felismerését és kifejezését, valamint a szimbolikus gondolkodás fejlődését. A mesehősök példamutatása és a történet maga új megküzdési stratégiákat kínálhat, és mindig azt adja a gyermek számára, amire érzelmileg éppen szüksége van.

A mesék optimizmusa és varázsa erőt ad a mindennapi élet nehézségeinek leküzdéséhez. A gyermekek a mesehősökkel való azonosulás révén önbizalmukat és önismeretüket erősítik (Nyitrai, 2015). Az egyes mesetípusok különböző élethelyzetekre és problémákra kínálnak megoldásokat. Például a tündérmesék az önmegvalósításról és a boldogulás képességéről szólnak, a novellamesék konkrét élethelyzetek megoldására adnak mintát, míg az állatmesék a különböző jellemek és szokások okozta konfliktusok kezelését segítik elő (Nyitrai, 2015, p. 339).

A mesék jelentős szerepet játszanak az érzelmi intelligencia fejlődésében is. Az olyan fontos változások, mint az intézményes nevelés kezdete vagy a szülőtől való szeparáció, érzelmi szempontból is kihívást jelentenek a gyermek számára. Ilyen helyzetekben a mesék segítenek az érzelmek kezelésében és a gyermek érzelmi világának rendezésében.

Mese- és gyermekkönyv elemzések

Az oktatási-nevelési intézményekben és a családok körében egyre nagyobb figyelmet kap a mesélés és a gyermekirodalom, mivel ezek jelentősen hozzájárulnak a gyermekek készségeinek, képességeinek, valamint rezilienciájuk fejlesztéséhez (Kádár, 2012; Masten, 2021).

Bár a mesék tartalomelemzése különböző szempontokból már több kutatás tárgyát képezte, a reziliencia kontextusában történő vizsgálat viszonylag új terület, és eddig csak korlátozott mértékben, például Goloway (2017) disszertációjában kapott fókuszot. Más kutatások ugyan nem közvetlenül a rezilienciát célozták, de olyan értékeket és karakterjegyeket elemeztek, amelyek összekapcsolhatók annak jellemzőivel. Cengiz és Duran (2017) például óvodáskorúaknak szóló könyvekben vizsgálták, hogy milyen mértékben jelennek meg értékek – például kedvesség, barátság, becsület és segítőkészség –, amelyek a reziliencia belső tényezőinek is tekinthetők.

Hizraini és munkatársai (2022) az indonéz gyermekkönyvekben a jellemnevelés értékeit keresték, amelyeket vallási, kulturális és nemzeti források alapján határoztak meg. Az általuk azonosított 18 érték közül több – például a vallás, a barátság és a szociális gondoskodás – a reziliencia védőfaktorai közé sorolható. Roberts és

Crawford (2019) a háborús menekültek ábrázolását vizsgálták gyermekkönyvekben, és a 2000–2017 között megjelent művek elemzéséből négy fő témát azonosítottak: a bátorságot, az identitást, az emberi kapcsolatokat és a reményt. Ezek mindegyike szorosan kapcsolódik a rezilienciához.

Goloway (2017) disszertációja kifejezetten a reziliencia szempontjából vizsgált 24 tündérmesét Masten (2005) elméletét alkalmazva. Négy elsődleges védőfaktort azonosított: a kötődést, a kezdeményezést, az érzelmeket és a viselkedés önszabályozását, valamint a spiritualitást vagy kulturális megerősítést. Az első három elemre helyezte a hangsúlyt, melyek az általa vizsgált mesék 96%-ában megjelentek. A kötődés kapcsán kiemelte a jelentős kapcsolatok szerepét – legyen az szülő, gondozó vagy kortárs. A kezdeményezés a feladatok elsajátítására utal, míg az érzelmekek és a viselkedés önszabályozása a különböző helyzetekkel való megküzdés képességét jelenti. A spiritualitást vagy kulturális megerősítést a mesék szimbolikája és fejlődő gyökerei hordozzák magukban, így azt mindegyik mese tartozékának tekinti Goloway.

Az eddig elvégzett tartalomelemzések azonban főként az olvasókönyvek és a legnépszerűbb eladási listák meséire fókuszáltak, nem kifejezetten az óvodai mesék vizsgálatára irányultak. Ezért az óvodai mesék rezilienciafejlesztésben betöltött szerepe további kutatások számára ígéretes terület lehet.

A vizsgálat

Kutatásunk fő célja az volt, hogy felmérjük a magyar óvodákban használt legnépszerűbb meséket, és részletes képet kapjunk arról, hogy ezek a mesék milyen tartalmi elemekkel segítik a reziliencia fejlődését ebben az életkorban. További célunk volt, hogy a legnépszerűbb mesék csoportján belül összehasonlítsuk a műmeséket és a népmeséket a rezilienciát támogató tartalmi tényezők szempontjából. Kutatásunk a koragyermekkori nevelés támogatását célozza az óvodai mesekészletben rejlő lehetőségek és hiányosságok megvilágításával. Kutatásunkat az ELTE PPK Kutatásetikai Bizottság jóváhagyásával (engedély száma: 2022/480), a résztvevők anonimitásának megőrzésével és az adatkezelési előírások betartásával végeztük.

Az alábbi kérdésekre kerestük a választ:

1. Melyek a legnépszerűbb óvodai mesék az óvodapedagógusok, illetve a gyermekek körében? A legnépszerűbb óvodai mesékben milyen arányban fordulnak elő műmesék és népmesék?
2. Hogyan jelennek meg a legkedveltebb mesékben a rezilienciát befolyásoló külső és belső tényezők?
3. A rezilienciát befolyásoló tényezők milyen arányban fordulnak elő a műmesékben és a népmesékben?

Módszerek

Az Oktatási Hivatal intézménykereső adatbázisából összegyűjtöttük az összes magyarországi állami és egyházi fenntartású óvodát, mert ezeknek egységes a nevelési alapprogramja. Majd az intézményvezetőket emailben (3051 intézmény) kerestük fel, és kértük, hogy az online felületen található kérdőívet továbbítsák az óvodájukban dolgozó óvodapedagógusoknak. 3051 intézményt kerestünk fel, az adatfelvétel 2022. november 20. és 2023. január 20. között zajlott.

A vizsgálatban használt kérdőívet a Qualtrics szoftverrel készítettük. Az óvodapedagógusokat arról kérdeztük, hogy az elmúlt egy évben melyik volt az a három mese, amelyet a legszívesebben használtak a csoportjukban, és szerintük mi a gyermekek három legkedveltebb meséje az óvodában.

Tartalomelemzés

A tartalomelemzéshez először induktív megközelítést alkalmazva egy új kódrendszert dolgoztunk ki. A kódolás során Connor és Davidson (CD-RISC) 25 ítemes reziliencia skálájának magyar adaptációjának (Kiss et al., 2015) és a szakirodalmakból megismert reziliencia faktoroknak (1. táblázat) (Goldstein & Brooks, 2013; Herrman et al., 2011; Masten & Barnes, 2018; Tóth et al., 2016) közös pontjait kerestük meg és definiáltuk, majd ezeket összevetve általános csoportképző elemeket hoztunk létre. Az így kialakult kódrendszer a 3. táblázatban látható.

Harmadik kutatási kérdésünk megválaszolásához deduktív adatelemzést használtunk, melynek során a már meglévő kódokat rendeltük az elemzett mesékhez, így kvantitatív elemzést tudtunk végezni rajtuk. A tartalomelemzést két független kódoló végezte az előre megalkotott kódrendszer alapján. A kódolók közötti megbízhatóságot Cohen-kappával mértük, mely alapján a kódrendszerünk megbízhatónak bizonyult. A pozitív énkép, a nyitottság és a barátságosság kategóriák közepes egyezést mutattak, az önértékelés, az optimizmus, a hit, a családstruktúra, a szülői készségek, a hátrányos helyzet, a bántalmazás és a kötődés kategóriák esetében jó az egyezés; az önkontroll, az önhatékonyosság, az alkalmazkodó képesség, a kognitív flexibilitás, az autonómia, a kitartás és a kulturális tényezők vonatkozásában pedig kiváló egyezés mutatkozott.

Reziliencia jegyek	CD-RISC skála	Definíció
Pozitív énkép	Meg tudok birkózni azzal, ami ér. A stresszel való megküzdés meg- erősít. Erős emberként gondolok ma- gamra.	Az egyén erős személyként gondol önmagára, meg tud birkózni azzal, ami éri. Önmagát pozitívan látja, így mer segítséget kérni, tudja, hogy mit érdemel. Pl. A kiskakas gyémánt félkrajcárjában a kakasnak pozitív énképe van, hiszen újra és újra visszaköveteli a török császártól a fél krajcárt. Tudja, hogy az az övé és jogtalanul vették el tőle.
Optimizmus	Nagyon céltudatos vagyok. Látom a dolgok humoros oldalát. A múltbeli sikerek önbizalmat ad- nak az új kihívásokhoz.	Az egyén tudja pozitívan és humorosan kezelni a helyzeteket, a múltbeli sikerek önbizalmat adnak neki és így pozitívan tud állni a jövőbeni kihívások elé. Pl. Sün Balázs optimistán néz a jövőbe, hogyha megnő nem fog már kiszorulni a küszöbre. „Mit tehetnék? Megnővök! S akkor talán nem lesz ágyam, nem lesz párnám a küszöb!”
Vallási közösség, hit	Néha a sors vagy Isten segíthet. Mindennek megvan az oka.	Bizalom egy felsőbb erőben és a társakban, néha a sors segít. A személy tudja mi a jó és a helyes és ezek szerint igyekszik élni. Egymás önzetlen segítése és gondoskodása jellemzi. Pl. A három pillangó mesében: „Közben a Nap meghal- lotta a sűrű felhők mögül a pillangók beszédét, s annyira megilletődött, hogy az esőt elűzte, meleg fényt árasztott a kertre, s a pillangók szárnyát megszáritotta.”
Hátrányos helyzet		A szocio-ökonómiai státusszal összefüggő körülmények. Pl. lakhatási körülmények nem megfelelőek. Pl. „Hogyha jól bevacsoráztak, szűk lett nekik az a ház, s előfordult ilyenkor, hogy kívül rekedt Sün Balázs. Furakodott, nyomakodott, morgott, perelt dühöngve, semmit se ért, mit tehetett, lefeküdt a küszöbre... Egyre többször fordult elő, hogy a házból a legkisebb kimaradt.”

3. táblázat: Példák az elméleti háttér és a CD-RISC-skála alapján összeállított elemzési szempontsorból

Eredmények

A 3051 intézményből összesen 321 kitöltés érkezett, melyből 296 volt teljes kitöltés. A legtöbb kitöltés (65) Pest megyéből érkezett, és a legtöbb óvodapedagógus vegyes óvodai csoportban dolgozott (198 fő). A pedagógusok 131 népmesét (35%) és 240 műmesét említettek, ebből 154 kortárs mese (41%) volt. A pedagógusok 10 legkedveltebb meséje a választások sorrendje szerint: (1) A kiskakas gyémánt félkrajcárja, (2) A három kismalac, (3) A Vajaspánkó, (4) A répa, (5) A három pillangó, (6) A falánk tyúkocská, (7) Sün Balázs, (8) Szóló szőlő, mosolygó alma, csengő barack, (9) A gomba alatt és (10) A kesztyű lett. A felsorolt mesék között 6 népmese és 4 műmese található. A pedagógusok kedvenc meséiben összesítve leggyakrabban az alábbi rezilienciát befolyásoló elemek jelentek meg: autonómia (9 tartalmi elemet regisztráltunk), pozitív énkép, barátságosság (8 tartalmi elemet regisztráltunk), alkalmazkodóképesség, kitartás, nyitottság, önértékelés (7 tartalmi elemet regisztráltunk).

Pedagógusok 10 kedvenc meséje																											
	A kiskakas gyémánt félkrajcárja		A 3 kismalac		A Vajaspánkó		A répa		A 3 pillangó		A falánk tyúkocská		Sün Balázs		Szóló szőlő, mosolygó alma, csengő barack		A gomba alatt		A kesztyű		Megjelenési gyakoriság az egyes rez.elemekre		Kódolók közötti megbízhatóság (Cohen-kap-pa)				
Kódolók	1	2	1	2	1	2	1	2	1	2	1	2	1	2	1	2	1	2	1	2							
Reziliencia jegyek																											
Belső																											
Önkontroll					1	2					1	2	1	2	1	2			1	2	5	1					
Pozitív énkép	1	2	1		1	2	1	2	1	2	1	2	1		1	2					8	0,545					
Nyitottság	1		1	2	1	2			1	2	1	2					1		1	2	7	0,6					
Barátságosság			1	2			1	2	1	2		2	1	2	1		1	2	1	2	8	0,524					
Önhatékonyság	1	2	1	2							1	2							1	2	4	1					
Önértékelés	1	2	1		1	2					1	2	1		1	2			1	2	7	0,6					
Optimizmus	1	2			1	2			1		1	2	1	2	1						6	0,615					
Alkalmazkodó képesség			1	2			1	2			1	2	1	2	1	2	1	2	1	2	7	1					
Kognitív flexibilitás											1	2					1	2	1	2	3	1					
Autonómia	1	2	1	2	1	2			1	2	1	2	1	2	1	2	1	2	1	2	9	1					
Kitartás	1	2	1	2			1	2	1	2	1	2			1	2			1	2	7	1					
Külső																											
Hít				2					1	2					1	2					3	0,737					
Családstruktúra				2			1	2			1	2	1	2	1	2					5	0,800					
Szülői készségek							1				1	2			1	2					3	0,737					
Hátrányos helyzet												2	1	2	1	2			1	2	4	0,783					
Bántalmazás	1	2	1	2	1				1	2	1	2									5	0,800					
Kötődés	1	2	1	2				2			1	2					1	2	1	2	6	0,800					
Kulturális tényezők																			1	2	2	1					
Összesen:	9		10		7		6		8		16		9		12		6		12		95						

4. táblázat: A pedagógusok legkedveltebb meséiben megjelenő rezilienciát támogató tartalmi elemek

A gyermekek kedvenceinek sorrendjében a pedagógusok a (1) A három kismalac, (2) A kiskakas gyémánt félkrajcárja, (3) A Vajaspánkó, (4) A répa, (5) A három pillangó, (6) A gomba alatt, (7) Sün Balázs, (8) A kesztyű, (9) A só és (10) Bogyó és Babóca című mesét jelölték meg. A Bogyó és Babóca című mesét sokan említették, de konkrét címet 13 fő írt. Ez az Egy nap az óvodában volt, így ezt a mesét elemeztük. Ezen mesék között 5 népmese és 5 műmese van, melyek közül egy kortárs mese (Bogyó és Babóca). A gyermekek kedvenc meséi között leggyakrabban az autonómia (9 tartalmi elemet regisztráltunk), a nyitottság (8 tartalmi elemet regisztráltunk), a barátságosság, a pozitív énkép és az alkalmazkodóképesség (7 tartalmi elemet regisztráltunk) jelent meg mint rezilienciát támogató elem.

Gyerekek 10 kedvenc meséje																				
	A 3 kis- malac		A kiska- kas gyé- mánt félkraj- cárja		A Va- jas- pánkó		A répa		A 3 pil- langó		A gom- ba alatt		Sün Balázs	A kesz- tyű	A só	Bogyó és Babóca. Egy nap az óvodá- ban	Megjelenési gyakoriság az egyes rez.elemek- re	Kódolók közötti megbízha- tóság (Co- hen-kap- pa)		
Kódolók	1	2	1	2	1	2	1	2	1	2	1	2	1	2	1	2				
Reziliencia jegyek																				
Belső																				
Önkontroll					1 2								1 2	1 2	1 2	1 2	5	1		
Pozitív énkép	1		1 2		1 2		1 2		1 2				1			1 2		7	0,6	
Nyitottság	1 2		1		1 2				1 2		1				1 2	1 2	1 2	8	0,545	
Barátságosság	1 2						1 2		1 2		1 2		1 2	1 2	2			7	0,783	
Önhatékonyság	1 2		1 2												1 2			1 2	4	1
Önértékelés	1		1 2		1 2								1	1 2					5	0,6
Optimizmus			1 2		1 2				1				1 2					4	0,783	
Alkalmazkodó képesség	1 2						1 2				1 2		1 2	1 2	1 2	1 2	1 2	7	1	
Kognitív flexibilitás													1 2				1 2	2	1	
Autonómia	1 2		1 2		1 2				1 2		1 2		1 2	1 2	1 2	1 2	1 2	9	1	
Kitartás	1 2		1 2				1 2		1 2						1 2				5	1
Külső																				
Hit			2						1 2										2	0,615
Családstruktúra			2				1 2						1 2				1 2	4	0,783	
Szülői készségek									1								1 2	2	0,615	
Hátrányos helyzet													1 2		1 2		1 2	3	1	
Bántalmazás	1 2		1 2		1				1 2						1 2		1 2	6	0,800	
Kötődés	1 2		1 2				2				1 2				1 2		1 2	6	0,800	
Kulturális tényezők													1 2		1 2		1 2	3	1	
Összesen:	10		9		7		6		8		6		9		12		11	8	86	

5. táblázat: A gyermekek legkedveltebb meséiben megjelenő rezilienciát támogató tartalmi elemek

Az összesített, 10 legkedveltebb mesében (gyermekek és pedagógusok kedvencei) azonban 6 népmese, 4 műmese jelent meg, kortárs mese nem. A 10 legkedveltebb mese: (1) A kiskakas gyémánt félkrajcárja, (2) A három kismalac, (3) A Vajaspánkó, (4) A répa, (5) A három pillangó, (6) Sün Balázs, (7) A gomba alatt, (8) A kesztyű,

(9) A só és (10) A falánk tyúkocská lett. A leggyakrabban megjelenő rezilienciát befolyásoló tényező a mesék tartalmában az autonómia volt (9 ilyen tartalmi elem találtak a kódolók a legnépszerűbb mesékben), majd a pozitív énkép, a nyitottság, a barátságosság (mindegyiknél 8 tartalmi elem) és az alkalmazkodóképesség (7 tartalmi elem) (4. táblázat). A rizikótényezők közül a bántalmazás volt a leggyakrabban előforduló tartalmi elem (6 tartalmi elemet regisztráltunk), míg a hátrányos helyzet esetén kevesebbet (4 tartalmi elem).

A népmeséket és a műmeséket összehasonlítva a reziliencia jegyeinek megjelenése hasonló mértékű. A népmesékben 9, a műmesékben 8 rezilienciához kapcsolódó tartalmi elem jelent meg átlagosan. A reziliencia külső és belső tényezőit tekintve azonban elmondható, hogy a belső, protektív tényezők jelentek meg nagyobb arányban (71%) az összesített listában.

Összesített 10 kedvenc meséje														Kódolók közötti megbízhatóság (Cohen-kappa)								
	A kiskakas gyémánt félkrajcárja		A 3 kis-malac		A Vajaspánkó		A répa		A 3 pilangó		Sün Balázs		A gomba alatt		A kesztyű		A só		A falánk tyúkocská		Megjelenési gyakoriság az egyes rezelemek-re	
Kódolók	1	2	1	2	1	2	1	2	1	2	1	2	1	2	1	2	1	2	1	2		
Reziliencia jegyek																						
Belső																						
Önkontroll					1 2						1 2				1 2		1 2		1 2		5	1
Pozitív énkép	1	2	1		1	2	1	2	1	2	1						1	2	1	2	8	0,545
Nyitottság	1		1 2		1 2				1 2				1		1 2		1	2	1	2	8	0,545
Barátságosság			1 2				1 2		1 2		1 2		1 2		1 2		2		2		8	0,545
Önhatékonyság	1	2	1 2												1 2				1 2		4	1
Önértékelés	1	2	1		1 2						1				1 2				1 2		6	0,615
Optimizmus	1	2			1 2				1		1 2								1 2		5	0,800
Alkalmazkodó képesség			1 2				1 2				1 2		1 2		1 2		1 2		1 2		7	1
Kognitív flexibilitás													1 2		1 2				1 2		3	1
Autonómia	1	2	1	2	1 2				1 2		1 2		1 2		1 2		1 2		1 2		9	0,524
Kitartás	1	2	1	2			1 2		1 2						1 2				1 2		6	0,783
Külső																						
Hit			2						1 2												2	0,615
Családstruktúra			2				1 2				1 2						1 2		1 2		5	0,800
Szülői készségek							1										1 2		1 2		3	0,737
Hátrányos helyzet											1 2				1 2		1 2		2		4	0,783
Bántalmazás	1	2	1	2	1				1 2								1 2		1 2		6	0,800
Kötődés	1	2	1	2			2						1 2		1 2				1 2		6	0,800
Kulturális tényezők															1 2		1 2				2	1
Összesen:	9		10		7		6		8		9		6		12		11		16		94	

6. táblázat: A legkedveltebb mesékben (összesítve a gyermekek és óvodapedagógusoké) megjelenő rezilienciát támogató tartalmi elemek

Míg az előző táblázat a kódolási folyamat megbízhatóságát szemlélteti, addig a rezilienciaelemek tényleges tartalmának megértéséhez szükséges azok konkrét szöveggörnyezetben történő bemutatása is. Ennek érdekében a következő táblázat (7. táblázat) példákat tartalmaz a mesékben azonosított rezilienciaelemekre, illusztrálva azok narratív megjelenési formáit.

Reziliencia elem	Példák a mesékből
Önkontroll	A róka képes volt kivárni, míg közelebb tudta csalogatni a vajaspánkót, nem vetette rá magát egyből. (A Vajaspánkó)
Pozitív énkép	A kiskakas gyémánt félkrajcárjában a kakasnak pozitív énképe van, hiszen újra és újra visszaköveteli a török császártól a fél krajcárt. Tudja, hogy az az övé és jogtalanul vették el tőle. (A kiskakas gyémánt félkrajcárja) A kismalacok az útjuk során idegen emberektől kérnek segítséget a házuk megépítéséhez. Pozitívan tekintenek önmagukra és mernek segítséget kérni. (A három kismalac) A Vajaspánkó erős személyként gondol magára, bátran énekel és elgurul a nyúl, a medve, a farkas elől, akik meg akarják enni (A Vajaspánkó) Apóka, Anyóka, Unoka, Bogárka és a macska mernek segítséget kérni a répa kihúzásához. (A répa) Sün Balázs erős egyénként tekint önmagára, hiszen van bátorsága egyedül nekivágni a világnak és új házat építeni magának. Elhiszi, hogy képes erre egyedül is. (Sün Balázs)
Nyitottság	Szereti a kihívásokat a vajaspánkó: „elunta magát a vajaspánkó, legurult a lócáról, a lócáról a padlóra s a padlón elgurult az ajtó felé...” (A Vajaspánkó) A kiskakas kezdeményező a problémamegoldásban, szereti a kihívásokat, nem adja fel a fél krajcárjának a visszakövetelését. (A kiskakas gyémánt félkrajcárja) A pillangók kezdeményezők a problémamegoldásban, mennek egyik tulipántól a másikig menedéket szerezni. (A három pillangó) Az erdőben hagyott kesztyű alig volt észrevehető, de 5 kisállat nyitott volt és látta benne az otthon lehetőségét. (A kesztyű)
Barátságosság	Mind a három pillangónak van egy olyan barátja, akihez mehetne az eső elől. (A három pillangó) A kismalacok számíthatnak egymásra, segítik egymást és az útjuk során is segítik őket akiktől anyagot kérnek a házukhoz (A három kismalac) A mese szereplői mind barátságosak, első hívásra mennek és segítenek Apókának kihúzni a répát (a kutya, a cica és az egér is). (A répa) A hangya beenged mindenkit a gomba alá (A gomba alatt) Békében éldegélnek az állatok egymás mellett és klubdelutánt is tartanak. (A kesztyű)
Önhatékonyság	Mindenki dolgozik, hogy a saját lakrészét otthonossá tegye. (A kesztyű)
Önértékelés	A tyúkocska pozitív önértékeléssel rendelkezik, hősnek tartja magát, amiért túl járt a macska eszén (A falánk tyúkocska)
Optimizmus	Pozitívan tekint a jövőbe, ha megnő nem fog kiszorulni a küszöbre. (Sün Balázs)
Alkalmazkodó képesség	Nem adják fel, újabb és újabb segítséget kérnek a répa kihúzásához (A répa) A kis malacok tudnak alkalmazkodni a változásokhoz és a farkas jelentette veszélyhez. Mindig elmenekülnek, újabb házat építenek, ami egyre erősebb és végül le is győzik a farkast. (A három kismalac) Sün Balázs egy ideig túri, hogy kiszorul a küszöbre, amikor látja, hogy reménytelen a helyzet és nem fognak elérni így, változtat (Sün Balázs) A nyúl is menedéket kér a gomba alatt, mert üldözi a róka és bár kilátástalannak tűnik, hogy elférjen, beengedik és nem adják fel sem a gomba alatt lévőket sem a nyúl (A gomba alatt) A nagy ricsajhoz alkalmazkodnak és nincs konfliktus a kesztyű lakói között.

	„Ez volt még csak az igazi zaj, ricsaj, zenebona! a pocok hegedült, a cinke zongorázott, a béka szájharmonikázott, a szarvasbogár trombitált.” (A kesztyű)
Kognitív flexibilitás	A hangya tudott a rókának hazudni a nyúl érdekében (A gomba alatt)
Autonómia	Sün Balázs egyedül indul el új otthont építeni magának. Lehet, hogy testvérei ennek nem annyira örültek akkor, de ezt e nehéz és talán népszerűtlen döntést is meg tudta hozni. (Sün Balázs) A kis kakas ki tud állni magáért és autonóm módon cselekedni, nem a gazdasszonyára vár, hogy oldja meg helyette a problémát. (A kiskakas gyémánt félkrajcárja) A kismalacok önállóak, képesek egyedül is szembe szállni a farkassal, egyedül anyagot kérni az emberektől (A három kismalac) A Vajaspánkó egyedül indul neki a világnak (A Vajaspánkó) A tulipánok autonóm módon viselkednek, mindegyik csak egy pillangót fogadna be. (A három pillangó) Mindenki önállóan is jól érzi magát, feltalálja magát saját szórakoztatására/foglalkozik a mesterségével (A kesztyű) A legkisebb királykisasszony vállalja véleményét akkor is, ha kitagadja az apja. (A só)
Kitartás	A téglá házat kitartóan felépítette a kismalac és nem engedték be a farkast, bárhog is fenyegetőzött. (A három kismalac)
Hit	A 3 pillangó sírását meghallja a Nap, kisüt és eláll az eső, a pillangók megszáradhatnak (A három pillangó)
Családstruktúra	Az elűzött királylány férjének segítségével békül ki a lány az apjával (A só)
Szülői készségek	Meleg-korlátozó szülő, gondoskodó, de az elvárásait is kifejezi a „gyerek” felé. (A falánk tyúkocská) Az öreg király eleinte rideg legkisebbik lányával, de a mese végére fejlődés látható nála és megbánja korábbi tettét (A só)
Hátrányos helyzet	Ha jól bevacsoráznak a sünök, mindig Sün Balázs szorul ki a küszöbre, mert kicsi az otthonuk. (Sün Balázs) A királylány kb. 1 évig egy odvas fában kénytelen élni. (A só)
Bántalmazás	A török császár erőszakkal, agresszívan viszonyul a kiskakashoz. (A kiskakas gyémánt félkrajcárja) A király kitagadja a legkisebb lányát, amiért azt mondta, hogy úgy szereti az apját, mint az emberek a sót. (A só)
Kötődés	Segítenek egymásnak az állatok és mindenkit befogadnak, annak ellenére, hogy úgy tűnik nincs elég hely (A gomba alatt)
Kulturális tényezők	Mindenki a saját mulatságára muzsikál kicsit, a pocok hegedül, a cinke zongorázik, a béka száj harmonikázik, a szarvasbogár trombitál (A kesztyű) A király az öröklésről dönt. (A só)

7. táblázat: Konkrét példák a megjelenő rezilienciaelemekre

Összegzés és limitációk

Jelen kutatás célja annak feltárása volt, hogy a magyarországi óvodapedagógusok és gyermekek által legkedveltebb óvodai mesék milyen mértékben és milyen módon jelenítik meg a rezilienciát támogató belső és külső tényezőket. A mesék gyűjtéséhez kérdőívet használtunk, a legnépszerűbb meséken tartalomelemzést végeztünk. Összesen 373 mesét gyűjtöttünk az óvodapedagógusok segítségével, melyből 154 kortárs, 133 nép-, 86 műmese volt.

Eredményeink összességében megerősítik a reziliencia fejlődépszichológiai és pedagógiai megközelítéseiben hangsúlyozott állítást, miszerint a reziliencia nem kivételes képesség, hanem olyan hétköznapi adaptív folyamat, amely a gyermekkor korai szakaszában is aktívan formálható és fejleszthető (Luthar et al., 2000; Masten & Barnes, 2018).

A tartalomelemzés eredményei alapján megállapítható, hogy a vizsgált, legkedveltebb óvodai mesékben elsősorban a belső, egyéni rezilienciát támogató tényezők dominálnak. Az autonómia, a pozitív énkép, a nyitottság, a barátságosság és az alkalmazkodóképesség gyakori megjelenése összhangban áll azokkal a kutatásokkal, amelyek a reziliencia kulcselemeiként az énhatékonyságot, a belső kontrollt és az önszabályozást azonosítják (Knapek & Kuritárné Szabó, 2015; Tóth et al., 2016). A mesehősök cselekvésorientált viselkedése, kitartása és problémamegoldása olyan fejlődési mintákat közvetít, amelyek az óvodáskorú gyermekek számára érzelmileg és kognitívan is hozzáférhetők.

Az autonómia kiemelkedő jelenléte különösen fontos eredmény, mivel ez a tényező a reziliencia egyik alapvető elemeként értelmezhető mind Masten Hétköznapi mágia-modellje, mind az oktatási rezilienciára vonatkozó kutatások alapján (Ceglédi, 2012; Masten, 2021). Az olyan narratívák, amelyekben a hős önálló döntéseket hoz, felelősséget vállal, és aktívan alakítja saját sorsát, hozzájárulnak ahhoz, hogy a gyermekek saját élethelyzeikben is kompetensebbnek és cselekvőképesebbnek érezzék magukat.

A mesék elemzése során több olyan rezilienciaelemet is azonosítottunk, melyek korábbi gyermekkönyvi tartalomelemzések során is megjelentek. Ilyen a kedvesség, a barátság, a segítőkészség (Cengiz & Duran, 2017), a barátság, a hit, a szociális gondoskodás (Hizraini et al., 2022), a bátorság, a remény (Roberts & Crawford, 2019), a kötődés, a kezdeményezés és az érzelmek (Goloway, 2017). A vizsgálat ugyanakkor arra is rávilágít, hogy bizonyos külső és közösségi védőfaktorok, különösen a hithez és kulturális tényezőkhöz kapcsolódó elemek, alulreprezentáltak a legkedveltebb mesékben.

Grotberg (1995) modelljében a reziliencia „van” dimenziója – amelybe a támogató közösségek, kulturális minták és spirituális kapaszkodók tartoznak – a belső kompetenciákkal egyenrangú szerepet tölt be. Ennek fényében fontos lenne szélesebb körben, nagyobb mintán is vizsgálni, hogy a többi kedvelt mesében milyen arányban jelennek meg ezek a kategóriák.

A népmesék és műmesék összehasonlítása azt mutatta, hogy a rezilienciát támogató elemek megjelenése mennyiségileg hasonló a két műfajban. Ez arra utal, hogy nem a tradíció vagy a műfaji besorolás a meghatározó, hanem a történetek szerkezete, konfliktuskezelése és hőstípusai. Ez az eredmény összhangban áll Goloway (2017) és Masten (2021) megállapításaival, miszerint mind a hagyományos, mind a kortárs narratívák alkalmasak lehetnek a reziliencia fejlesztésének támogatására.

Módszertani szempontból fontos eredmény a kódolók közötti megbízhatóság megfelelő szintje, amely alátámasztja az alkalmazott kódrendszer érvényességét. A pozitív énképhez és a nyitottsághoz kapcsolódó közepek egyezés ugyanakkor arra utal, hogy ezen konstrukciók narratív értelmezése kulturálisan és kontextuálisan érzékeny lehet, ami további finomítást indokolhat a jövőbeli kutatásokban.

Összességében megállapítható, hogy a mindennapos óvodai mesélés – amely a magyar Óvodai Nevelés Országos Alapprogramjának kiemelt eleme – jelentős potenciállal rendelkezik a reziliencia korai megalapozásában. A mesék olyan szimbolikus, érzelmileg biztonságos teret kínálnak, amelyben a gyermekek megismerkedhetnek a megküzdés, az alkalmazkodás és a pozitív kimenet narratív mintáival. A jövőbeni kutatások számára ígéretes irányt jelenthet a reprezentatív minták bevonása, longitudinális vizsgálatok lefolytatása, valamint annak empirikus vizsgálata, hogy a rezilienciát hangsúlyozó mesék feldolgozása milyen mértékben járul hozzá a gyermekek tényleges érzelmi és viselkedési megküzdéséhez a mindennapi óvodai helyzetekben.

Vizsgálatunkban a pedagógusok nyilatkoztak arról, hogy szerintük melyek a gyermekek kedvenc meséi az óvodában, így a minta torzított lehet, és előfordulhat, hogy otthon mások a gyerekek által preferált mesék. A kitöltési hajlandóság alacsony volta miatt (3051 intézményből 321 válasz érkezett), mintánk nem tekinthető reprezentatívnak, ezért is fókuszáltunk a mesékkel kapcsolatos eredményekre.

Elemzési szempontsorunk újszerű, mivel tudtunkkal eddig nem készült még részletes, reziliencia fókuszú mesei tartalomelemzés. Összehasonlítási alapunk más vizsgálatokkal ezért korlátozott, azonban jó kiindulási alapot ad a jövőbeni kutatásokhoz. A kutatás pedagógiai relevanciája abban áll, hogy a reziliencia elméleti kerete és a meseelemzés összekapcsolásával új szempontokat kínál az óvodai nevelés tartalmi és módszertani megközelítéséhez, különösen a szocioemocionális kompetenciák fejlesztésének kontextusában.

Irodalom

1. Bettelheim, B. (2020). *A mese bűvölete és a bontakozó gyermeki lélek*. Corvina.
2. Bronfenbrenner, U. (1994). Ecological Models of Human Development. *International Encyclopedia of Education*, 3(2), 37–43.
3. Ceglédi, T. (2012). Reziliens életutak, avagy A hátrányok ellenére sikeresen kibontakozó iskolai karrier. *Szociológiai Szemle*, 22(2), 85–110.
4. Cengiz, Ş. & Duran, E. (2017). Analysis of Values on Preschool Period Children Story and Tale Books. *Education and Science*, 42. <https://doi.org/10.15390/EB.2017.6945>
5. Egan, L., Park, H., Lam, J. & Gatt, J. (2024). Resilience to Stress and Adversity: A Narrative Review of the Role of Positive Affect. *Psychology Research and Behavior Management*, Volume 17, 2011–2038. <https://doi.org/10.2147/PRBM.S391403>
6. Goldstein, S. & Brooks, R. B. (Eds.) (2013). *Handbook of Resilience in Children*. Springer US. <https://doi.org/10.1007/978-1-4614-3661-4>
7. Goloway, S. (2017). *Happily Ever Resilient: A Content Analysis of Themes of Resilience in Fairytales*. Walden University. <https://tinyurl.hu/2mLv>
8. Grotberg, E. (1995). *A guide to promoting resilience in children: Strengthening the human spirit*. Bernard van Leer Foundation. <https://www.bibalex.org/Search4Dev/files/283337/115519.pdf>
9. Herrman, H., Stewart, D. E., Diaz-Granados, N., Berger, E. L., Jackson, B. & Yuen, T. (2011). What is Resilience? *The Canadian Journal of Psychiatry*, 56(5), 258–265. <https://doi.org/10.1177/070674371105600504>

10. Hizraini, A. A., Winarni, R., Yamtinah, S. & Suriansyah, A. (2022). *Character Education in a Children's Short Story Book entitled "Linda Punya Kebun Papaya."* 14(2), 1381–1392. <https://doi.org/10.35445/alishlah.v14i1.1051>
11. Kádár, A. (2012). *Mesepszichológia—Az érzelmi intelligencia fejlesztése gyermekkorban*. Kulcslyuk Kiadó.
12. Kiss, E. C., Vajda, D., Káplár, M., Csókási, K., Hargitai, R. & Nagy, L. (2015). A 25 ítemes Connor-Davidson reziliencia skála (CD-RISC) magyar adaptációja. *Mentálhigiéné És Pszichoszomatika*, 16(1), 93–113. <https://doi.org/10.1556/Mental.16.2015.1.4>
13. Knapék, É. & Kuritárné Szabó, I. (2015). Reziliencia: Rugalmas ellenállóképesség a gyermekkori bántalmazással szemben. In Kuritárné Szabó, I. & Tisljár-Szabó, E. (Eds.), *Úgy szerettem volna ha nem bántottak volna* (pp. 251–268.). Oriold és Társai.
14. Luthar, S. S., Cicchetti, D. & Becker, B. (2000). The Construct of Resilience: A Critical Evaluation and Guidelines for Future Work. *Child Development*, 71(3), 543–562. <https://doi.org/10.1111/1467-8624.00164>
15. Masten, A. & Barnes, A. (2018). Resilience in Children: Developmental Perspectives. *Children*, 5(7), 1–16. <https://doi.org/10.3390/children5070098>
16. Masten, A. S. (2001). Ordinary magic: Resilience processes in development. *American Psychologist*, 56(3), 227–238. <https://doi.org/10.1037/0003-066X.56.3.227>
17. Masten, A. S. (2005). Resilience Processes in Development. In Goldstein, S. & Brooks, R. B. (Eds.), *Handbook of Resilience in Children* (pp. 17–37). Springer US. https://doi.org/10.1007/0-306-48572-9_2
18. Masten, A. S. (2021). Resilience in Developmental Systems: Principles, Pathways, and Protective Processes in Research and Practice. In Ungar, M. (Ed.), *Multisystemic Resilience* (1st ed., pp. 113–C6.P173). Oxford University Press New York. <https://doi.org/10.1093/oso/9780190095888.003.0007>
19. Nyitrai, Á. (2015). A mesélés jelentősége kisgyermekkorban. In Gyöngy, K. (Ed.), *Első lépések a művészetek felé I*. Dialóg Campus Kiadó.
20. Roberts, S. K. & Crawford, P. A. (2019). Glimpses of Humanity and Hope: Children's Picturebook Portrayals of Refugees. *The Dragon Lode*, 38(1).
21. Szabó D. F. (2017). A reziliencia értelmezésének lehetőségei: Kihívások és nehézségek. *Magyar Pszichológiai Szemle*, 72(2), 247–262. <https://doi.org/10.1556/0016.2017.72.2.6>
22. Tóth E., Fejes J. B., Patai J. & Csapó B. (2016). Reziliencia a magyar oktatási rendszerben egy longitudinális program adatainak tükrében. *Magyar Pedagógia*, 116(3), 339–363. <https://doi.org/10.17670/MPed.2016.3.339>
23. Urbán N. & Kovács L. (2016). A pszichológiai reziliencia, mint integrált alkalmazkodó rendszer. *Honvéddorvos*, 68(3–4), 43–50. <https://doi.org/10.29068/HO.2016.3-4.43-50>
24. Winkler Z. & Zsolnai A. (2022). A reziliencia és a szociális-érzelmi tanulás segítése óvodás és általános iskolás korban. *Iskolakultúra*, 32(8–9), Article 8–9.
25. Zóka, K. (2012). Versek és mesék az óvodában. In Podráczky, J. (Ed.), *Hét aranyalma – Módszertani gyűjtemény óvodapedagógusoknak* (pp. 163–182). Bethlen Gábor Alapkezelő Zrt.

Content Analysis of Preschool Stories with a Focus on Resilience

Resilience, as flexible adaptive capacity, enables individuals to achieve positive developmental outcomes despite experiencing significant adversity. In early childhood, fairy tales serve as particularly effective tools for strengthening resilience, as many protagonists encounter crisis situations that they resolve through resilience-supportive factors such as advanced social and emotional skills. In Hungary, daily storytelling is an integral component of the National Core Program for Kindergarten Education. In this context, a non-representative study was conducted to collect kindergarten teachers' and children's favorite fairy tales. The ten most frequently mentioned stories were subsequently subjected to content analysis, with special attention given to indicators of resilience. In total, 321 kindergarten teachers completed our questionnaire. The fairy tales were coded independently by two coders, with interrater reliability values measured by Cohen's kappa ranging from 0.52 to 1.00. Among the most prominent resilience-supportive factors identified in the favorite fairy tales was autonomy, which appeared in nine out of the ten analyzed stories. Other frequently occurring elements included a positive self-concept, openness and friendliness (present in eight out of ten tales), as well as adaptability (identified in seven out of ten tales). In contrast, faith-related and cultural factors appeared least frequently as components influencing resilience, occurring in only two of the ten stories analyzed. The findings of the study suggest that, in the future, greater emphasis should be placed on incorporating fairy tales into kindergarten storytelling repertoires that more explicitly represent these less frequently occurring supportive factors—particularly faith-related and cultural elements.

Keywords: *resilience, kindergarten, tales, content analysis*